

STRAMA

**Strategigruppen för rationell
antibiotik användning och
minskad antibiotikaresistens**

Årsrapport 2005

Stramas uppdrag

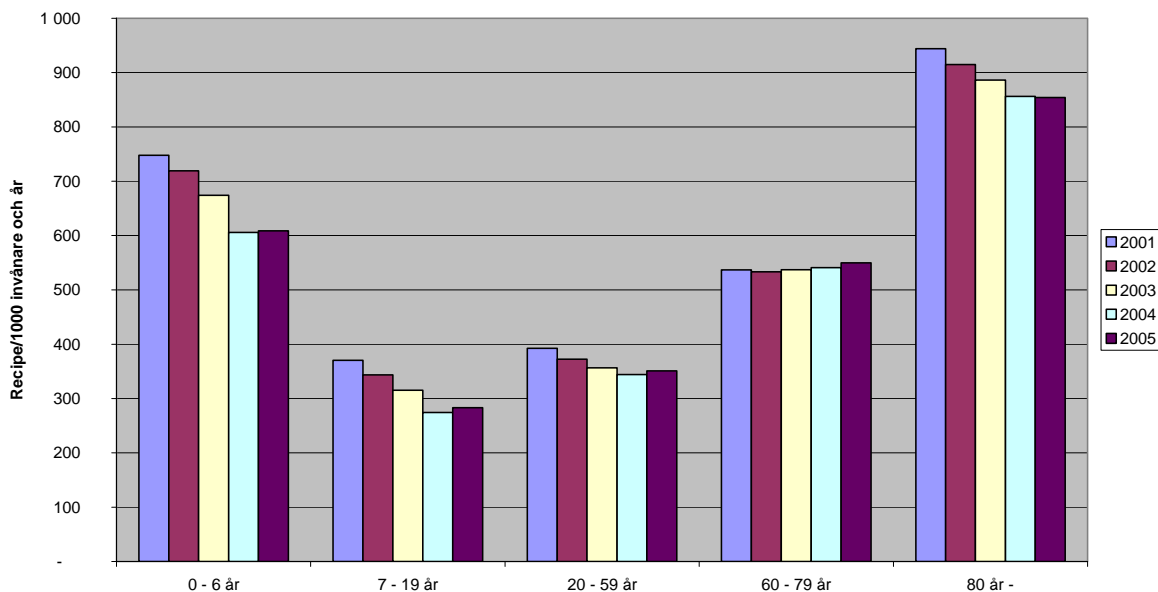
I överenskommelsen mellan staten och landstingsförbundet om vissa ersättningar till hälso- och sjukvården, erhöll Strama, Strategigruppen för Rationell Antibiotikabehandling och Minskad Antibiotikaresistens, åtta miljoner för år 2005. I uppdraget påtalas behovet av att öka kunskapen och medvetenheten om problemen med antibiotikaresistens och ett förebyggande arbete. Medlen har fördelats mellan ledningsfunktion, nationella och lokala projekt. 2005 var Stramas tionde verksamhetsår, något som uppmärksammades med bland annat ett internationellt vetenskapligt symposium. Under 2005 lade Regeringen fram propositionen "Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar". I denna förordas en verksamhetsplan som överensstämmer väl med den som varit vägledande för Strama.

Utvecklingen av antibiotikaförbrukning och antibiotikaresistens

Användningen av antibiotika i de lägre åldersgrupperna var under 2005 fortsatt låg medan en liten ökning ses i de äldsta åldersgrupperna. Under året infördes förändringar i dosering av vissa antibiotika vilket till viss del kan förklara att den totala användningen i princip är oförändrad jämfört med 2004. Den senaste nordiska sammanställningen visar dock att Sverige i en sådan jämförelse har den lägsta förskrivningen av antibiotika.

Antibiotikaförbrukning öppenvård, J01 exkl metenamin, 2001-2005, olika åldersgrupper, Recipe/1000 invånare och år.

Källa: Apoteket AB

Genom samarbetet med Smittskyddsinstitutet bevakar Strama också utvecklingen av resistenta bakterier. Även om resistensutvecklingen i Sverige fortfarande är låg ses en oroande ökning av antalet fall av MRSA. Under 2005 rapporterades 1007 fall, en ökning med 42 procent. Antalet fall av penicillinresistenta pneumokocker som anmäls enligt smittskyddslagen var däremot stabilt jämfört med 2004 (669 resp 649).

Under året presenterade Strama och Smittskyddsinstitutet sin fjärde årsrapport över antibiotikaförsäljning och resistensläge i Sverige. Rapporten, Swedres 2004, var även denna gång sammanbunden med den veterinära motsvarigheten Svarm 2004. Målgruppen för rapporten är i första hand den svenska sjukvården men rapporten bidrar också till att internationellt sprida den svenska arbetsmodellen avseende övervakning av data, löpande insatser och beredskap för aktioner.

Ledningsfunktioner

Nationella Strama-gruppen

Strama:s nationella ledningsgrupp har under året haft två möten. Gruppen är Stramas beslutande organ för prioritering av verksamheten och fördelning av tillgängliga medel. Gruppen har också givit Stramas ordförande fortsatt ledningsansvar. Det löpande arbetet utförs av Stramas centrala kansli och av dess arbetsutskott, AU. Verksamheten har under året delats in i nio områden med områdesansvariga, konkreta mål och aktiviteter.

Centrala funktioner

I samband med att Strama firade 10-års jubileum anordnades ett internationellt vetenskapligt symposium under rubriken "Antibiotic resistance – present situation and future perspectives". Europeiska forskare rapporterade om antibiotikaförbrukning och -resistensutveckling ur skilda perspektiv. Representer för EU, ECDC och WHO informerade om sina planerade åtgärdsprogram. På mötet deltog 200 personer. Till jubileet sammanställdes en bok som beskrev Stramas första tio år. Textbidrag från medarbetare beskrev de gångna tio åren ur ett både personligt och brett perspektiv.

Mot slutet av året skickades en enkät ut till de lokala Strama-grupperna. Sammanställningen av svaren pågår och kommer att vara vägledande för stödet till det lokala arbetet.

Öppen vård

Under en vecka i november genomfördes en infektionsregistrering, diagnos/receptstudie, inom primärvården i sju län. I och med denna studie har Strama nu data från mer än 19 000 patientfall insamlade vid tre tillfällen. Resultaten från den tredje studien är under bearbetning. De två första studierna har visat signifikanta förändringar i förskrivningsmönster i enlighet med Stramas målsättning.

WHO har fastställt det kodsystäm för diagnoser, ICD-10, som används i svensk sjukvård. För att förbättra möjligheten till jämförelser finns ett behov av en gemensam definition av dessa koder. Strama har därför påbörjat ett sådant arbete för infektionsdiagnoser.

Med tanke på den minskade antibiotikaförbrukningen har emellanåt risken för underbehandling/komplikationer diskuterats. Strama har därför i samarbete med Socialstyrelsen studerat antalet sjukhusvårdade barn med vissa infektionsdiagnoser och jämfört dessa trender med antibiotikaförbrukning. En första genomgång av materialet visade inga hållpunkter för ökad sjuklighet. Fortsatta statistiska analyser kommer att ske under 2006.

I samarbete med Läkemedelsverket har två expertmöten anordnats. Nya behandlingsrekommendationer har därefter presenterats för rinosinuit (bihåleinflammation) och användningen av erytromycin vid graviditet.

Sluten vård

2003 och 2004 gjordes punktprevalensstudier inom den slutna vården. Syftet med studierna var att beskriva bruket av antibiotika på svenska sjukhus. I utvärderingen identifierades tre områden i vilka förskrivningsmönster och –orsaker kunde förbättras. Mot bakgrund av detta bildades under året ett nätverk inom den slutna vården: Strama-S. Nätverkets styrgrupp har antagit en programförklaring med målet att verka för en rationell antibiotikaanvändning och minskad resistens som ett led i en förbättrad patientsäkerhet och vårdkvalitet. Gruppens uppdrag är att genom kunskapsförmedling, interventioner och studier aktivt stödja det lokala arbetet.

I en kvalitativ intervjustudie ombads totalt 20 läkare inom specialiteterna kirurgi, urologi och medicin ge sin uppfattning om antibiotikaresistens är ett problem eller ej. En fördelning av läkarnas uppfattningar över skalan "praktiskt oproblematiskt och en icke oroande utveckling" till "praktiskt problematiskt och en oroande utveckling" kunde ses. En av slutsatserna är att attityder kring resistens kan påverka viljan att ta till sig nya behandlingsrekommendationer.

Interventioner och kvalitativa studier

Allmänhetens kunskaper om antibiotika och –resistens är dåligt undersökta. Av den anledningen planerade Strama telefonintervjuer av 1000 personer (statistiskt urval från statliga personadressregistret SPAR) och under året har en fråge-enkät sammanställts. Telefonintervjuerna kommer att genomföras januari – mars 2006.

Vetenskaplig omvärldsbevakning

Vetenskaplig litteratur inom antibiotikaområdet bevakas kontinuerligt. Viktiga studier avseende bl a förbrukningsmönster, behandlingsrutiner och resistensutveckling refereras och kommenteras i Stramas nyhetsblad som under 2005 utkom med sex nummer.

Kliniska prövningar

För många antibiotika saknas viktig kunskap om optimal användning av tillgängliga antibiotika. Intresset från läkemedelsindustrins sida att bekosta studier för att besvara dessa kliniskt viktiga frågor är lågt och för gamla preparat helt obefintligt. Mot bakgrund av detta har Strama beslutat att genomföra en klinisk prövning avseende behandlingstidens längd vid njurbäckeninflammation. Prövningen genomförs i samarbete med Uppsala Clinical Research Centre och finansieras av Strama utan ekonomiska bidrag från läkemedelsindustrin eller andra organisationer. Under året har ett omfattande förberedande arbete utförts. Ett 20-tal kliniker kommer att delta i studien som startar i början av 2006.

Vårdhygien

På initiativ av Stramas ordförande bildades 2003 en nationell grupp med inriktning på vårdhygien. I gruppen är förutom Strama, Socialstyrelsen och Svensk Förening för Vårdhygien representerade. Under året har man genomfört en studie för att finna mätvärden för användning av handdesinfektion. Studieresultatet presenterades på den årliga internationella kongressen om infektionssjukdomar

Iva-Strama

Strama har sedan 2000 drivit ett projekt inom intensivvård. Under 2005 har detta projekt delats upp i två delar. En del av projektet integreras med Svenskt Intensivvårdsregister SIR, en utveckling som förbättrar möjligheten till patientbaserad uppföljning. Del två övergår i ett EU-projekt, IPSE, Improving Patient Safety in Europe vilket medför internationella jämförelser.

Lokala grupper

1 miljon kronor av årets anslag har delats ut till stöd för lokala projekt i hela landet. Projektens inriktning spänner över ett brett fält och nedan ges exempel:

- Översättning till arabiska och serbiska av utbildningsmaterial om smitta och infektioner i förskolan. Avsett för personal och föräldrar i invandrartäta förskolor.
- Antibiotikaförskrivning bland förskolebarn i Malmö
- Organisationsmodell för genomförande av landstingsövergripande infektionskontrollarbete
- Förbättrad diagnostik av urinvägsinfektion hos sjukhemspatienter
- Hygienronder vid särskilda boenden inom kommunal vård
- Vancocinresistenta enterokocker i den slutna och öppna vården
- Utbildning av sjuksköterskor i kommunal och privat äldreboende (Säbo) i sydvästra Skåne
- Perinatale infektioner orsakade av grupp B streptokocker – en nationell undersökning av förekomsten av GBS-kolonisering hos gravida och nyfödda.
- CRP hos förskolebarn med okomplicerade luftvägsinfektioner

Övriga projekt

Under året har ändrade hygienföreskrifter inom förskolan studerats. Kan desinficerande handsprit jämfört med traditionell handtvätt ge en minskad sjuklighet och smittspridning? Resultatet av studien kommer att bli tillgängliga under våren 2006.

Strama har också tidigare genomfört studier om infektioner hos barn i förskolan. Resultat av dessa studier har under året presenterats i vetenskaplig press.

Den lokala Strama-gruppen i Skåne har med stöd från Strama gjort en utbildningsfilm om infektioner hos förskolebarn. Efterfrågan på filmen har varit stor och den har distribuerats till 300 förskolor.

I Kronobergs län fortsätter den så kallade trimetoprimstudien som initierades 2004. Denna studie kan förhoppningsvis ge oss ny kunskap om resistens kan vara reversibel.

Föreläsningar och symposier

Medlemmar ur STRAMAs nationella ledningsgrupp och arbetsutskott har under året medverkat vid ett flertal utbildningsaktiviteter t ex Smittskyddsinstitutets och Referensgruppens för Antibiotikafrågor utbildningsdagar och kurser. Under året har också lokala STRAMA-grupper, läkemedelskommittéer, specialistläkarföreningar och andra nätverk inbjudit STRAMA:s ordförande till föreläsningar och diskussionsgrupper. Lägesrapporter om antibiotikaresistens och -förbrukning har regelbundet delgivits media. Stramas punktprevalensstudier inom slutenvården presenterades på årets Läkarsstämma.

Andra aktiviteter

Stramas webbsida uppdateras kontinuerligt och används med hjälp av nyhetsabonnemang för att sprida aktuell information.

Internationella aktiviteter

Strama har även i år deltagit i det EU-stödda projektet European Surveillance of Antimicrobial Consumption, ESAC. Sedan 1997 har försäljningsdata över antibiotika för både öppen och slutenvård från ett flertal europeiska länder samlats in. Projektets resultat har också presenterats i vetenskapliga tidskrifter. Stramas studier inom slutenvård har väckt stort intresse i Europa och under våren kommer en europeisk studie att genomföras med 20 deltagande sjukhus. Länssjukhuset i Halmstad kommer att vara svensk representant. Studien genomförs som ett delprojekt inom ESAC.

Strama var medarrangör när nätverket React i september höll sitt andra möte med 63 deltagare från 23 länder i Asien, Afrika, Amerika och Europa. Representanter för bl a Kinas smittskyddsmyndighet, regeringstjänstemän, WHO och latinamerikanskt nätverk för kvinnors hälsa gjorde att diskussionerna grundades på mycket bred kompetens.

Solna april 2006
För nationella STRAMA-gruppen

Otto Cars
Ordförande

Ekonomisk sammanfattning, Strama 2005

	tkr
Over-Head kostnader	1 040
Kostnader för administration och IT	230
Löner	1 336
Möten, utbildningsdagar, resor	806
Nationella studier och projekt*	2 227
Projektmedel för lokala projekt	965
Projektstöd och analys	793
Totalt	7 397

* Avser studierna:

Diagnos/receptstudie i primärvård

Antibiotika-användning inom sluten vård

Antibiotika-användning inom intensivvård

Hygienförhållanden inom förskolor

Allmänhetens kunskaper om antibiotika och -resistens

Klinisk prövning för att jämföra behandlingstidens längd

Reversibilitet av resistens vid förändrad terapi